

מכתבי קוראים...*

הצעה לשיפור יכולת התכנון של ביצוע המכסה

תכנון הוא שם המשחק במשק החלב הישראלי.
התכנון מבוסס על הצריכה, מחד – ועל הייצור, מאידך.
המתאם בין שניים אלה מהווה את מכסת הייצור השנתית.

שמשוהו עלול להשתבש בחציון הקיץ, ולא ניתן יהיה למלא את המכסה האישית.

ברצוני להציע לראשי ענף התכנון במשק החלב הישראלי, להתחיל את שנת המכסות ב-1 ביולי בכל שנה.

תכנון מילוי המכסה השנתית שמתחילה בחודשי הקיץ, יקל עד מאד על היצרן הבודד להוסיף או לגרוע ייצור חלב בחודשי החורף, בהם כידוע לכולנו אין בעיה לייצר חלב, לעומת חודשי הקיץ הקשים בארצנו.

כרפתן ותיק המעורה בענף, אני מעריך שהצעתתי תשפר את יכולת התכנון של היצרן הבודד. הצעתי זאת הינה קוסמטית בעיקרה עבור מועצת החלב והמחלבות, אך היא משמעותית מאד לגבי תכנון הייצור של היצרן הבודד.

בברכת חברים
עמוס טהר
מושב עזריקם

כיום, ביצוע המכסה האישית מתחיל ב-1 בינואר, מסתיים ב-31 בדצמבר ומחולק לחציון חורף וחציון קיץ.

ענף התכנון במשק החלב הישראלי מעודד העברת חלב מחציון החורף לחציון הקיץ, ומתגמל על כך.

בפני היצרן הבודד, שאינו צועד על קרקע יציבה מכמה וכמה הבטים ידועים לכל, עומדות שתי אפשרויות:

1. אפשרות אופטימלית, לייצר אי-ביצוע בחציון החורף, לייצר את ההפרש בחציון הקיץ, ולקבל את התגמול על העברה זאת. אפשרות זאת מעלה את הסיכון, שאירועים שיקרו בחציון הקיץ ושאינם בשליטת היצרן, עלולים לפגוע ביכולתו לייצר ולהשלים את ייצור מלוא המכסה האישית בחציון הקיץ.

2. להיות בצד הבטוח מבחינת ביצוע המכסה, לוותר מראש על התגמול של ההעברה לחציון הקיץ, ולבצע את מלוא המכסה של חציון החורף. כלזאת מתוך החשש האמיתי,

לעולם לא מאוחד מדי – איך לא חשבנו על זה קודם?

מכתב גלוי לרפתנים, למקבלי החלטות ולנציגינו

אותנו לגישה, כי יש להשקיע בצורה מינימלית, מחושבת וזהירה מאד. ההחלטה על איחוד הרפתות התקבלה עקב מספר גורמים עיקריים:

- א. הסכום הגבוה שיש להשקיע בקיבוץ בודד באיכות הסביבה,
- ב. שחיקת מחיר חלב,
- ג. הצורך בהתייעלות.

במאמר זה ברצוני להתייחס למצב הקשה והלא-פשוט אליו נכנסת הפרה הישראלית ובפרט הרפת המושבית וכן לדברים שבכוחנו להשפיע.

כבר לפני כשלוש שנים כשהקמנו את רפת מעל"ה (שותפות מעיין ברוך ולוחמי הגטאות), היינו מודעים לשינוי בכללי המשחק ברפת הישראלית עקב הרפורמה. התודעה הובילה

מאות ימי חופשה שלא באים לידי ביטוי).
 ב. ביוב, תברואה, חבל – בסעיף זה יש לקחת בחשבון שרפת של 3 מיליון ליטר מייצרת 70,000 קוב מים בשנה כולל צינון פרות. תקן איכות הסביבה למים מטופלים צריך להיות במינימום של B.O.D 500 ועלותו של קוב מטופל הוא 1.6 ש"ח לקוב. צריך לקחת בחשבון שעלות כניסת מים אלה לברכות אזוריות עולות בנוסף עוד 1.5 ש"ח לקוב – ומכאן, טיפול במים וביוב יכול להגיע למאות אלפי שקלים בשנה.

ג. הנהלה וכלליות – מחיר שוק אלטרנטיבי להנהלת חשבונות ושירותים שונים.
 ד. הוצאות למזון – המצב הקשה ביותר לתאגידים הוא תזרים המזומנים. בקיבוץ כשהרפת זקוקה למזומנים הגובר לוקח הלוואה ע"ח שאר הענפים ריביות שוק. במצב כזה אין למעשה ביטוי לכסף היקר. דוגמה אחת מיני רבות: בקיבוץ מסויים נראתה ערמה של 1000 טון קש לצרכי ריפוד. התברר כי הקש ניתן לרפת תמורת זבל וכך לא היה ביטוי להוצאה האמיתית עבור הקש. בנוסף לכך, נעשה שימוש בקש כמזון לעגלות ולא נרשם באף מקום.

ה. שירותים וענפי עזר מהקיבוץ – חייבים להיות רשומים במחיר האלטרנטיבי של בעלי מקצוע מבחוץ.

ו. מים ואנרגיה – לברר עלויות בקיבוצים שבהם מותקנים מונים את הכמות האמיתית.
 ז. החזר הלוואות – נושא בעייתי וכבד זה ילווה אותנו בשנים הקרובות עקב ההשקעות הכבדות באיכות הסביבה, ומצדיק התייחסות שונה.

ח. בתאגידים ישנם סעיפים שונים שלא בטוח שמופיעים בכל הקיבוצים והם: ארנונה, שכירות, הוצאות משפטיות, שכר חברי מועצת המנהלים, מרכיית הטלפונים והחשמל, שותפות באחזקת קווי המים הראשיים המובילים לקיבוץ וכו'...

ניוד המכסות

נאמר לנו שאסור לפתוח את המכסות כי זה יפגע בחקלאים, ימוטט את הענף וכו'... כיום

הרווח וההפסד בתאגידים מתנהל בדומה למפעל בו משלמים על הכל למעט אוויר לנשימה. כיום מתברר, שבמקומות רבים המספרים נראים שונים, לאו דוקא בגלל הרפורמה אלא בגלל שסעיפים רבים לא נרשמו. ישנם סעיפים אמיתיים ושונים בצורה משמעותית ממה שהיה נהוג בחלק מהתמחירים שנעשו בקיבוצים שונים.

בנוסף לכך, שחיקת מחיר החלב של הרפורמה, ירידת מחירי הבשר, עליית הדולר, קיצוץ במכסות, עליית דף מוצקי החלב והשקעות באיכות הסביבה בכסף יקר – יביאו חלק מהקיבוצים שעתידים להשקיע בטיפול באיכות הסביבה למצב בלתי כדאי מבחינה כלכלית וללא התקדמות מקצועית. על מנת למנוע החלטות ומהלכים שגויים כלכלית, לדעתי יש להשפיע בשני דברים מרכזיים:

1. הסקר לשנת 2003 לרווחיות הרפת,

2. ניוד מכסות לפי ביקושי שוק.

לגבי הסקר

המטרות שעמדו לנגד עיני כשביקשתי להיכלל בסקר של 2003 לרווחיות הרפת, היו לשקף תמונה אמיתית וקשה וכך לנסות ולהשפיע על מחירי חלב עתידיים. רצוי מאד שכל אלה שקיבלו מכתב על השתתפותם בסקר, יתייחסו בכובד ראש, ברצינות מקסימלית וב"צניעות", כי דבר זה בנפשנו וישפיע באופן ישיר על כולנו. לצורך הדגמה אתן מספר סעיפים להתייחסות:

א. ימי עבודה חייבים להיות על פי חוקי התעסוקה הנהוגים במדינת ישראל, ויש לכלול בתוכם נוער וילדים, ולהתייחס לעבודת שבת וחגים, משכורת 13, הבראה וחופש ע"פ חוק. בהוצאות שכר יש לכלול גם את ההפרשות בגין חופש ופיצויים, למרות שעדיין לא שולמו. אם העובד לא יוצא לחופש וצובר ימי חופשה, הרי את עלות הצבירה של אותה חופשה יש לכלול במסגרת ההוצאה השנתית. כנ"ל לגבי פיצויים. יש לכלול את עלות הצבירה ולא בעת תשלום הפיצויים בפועל. (לכל חבר קיבוץ ותיק יש

העתידי שלה בכדי לראות האם כדאי להיות יצרן חלב בעתיד בישראל. אני מאמין שיש חשיבות ועתיד לרפת החלב בישראל, אם נדע לחשוב אחרת ובצורה מחושבת נעבור תקופה קשה זאת. במאמר זה השתדלתי להיות ענייני ומאופק בביקורת, וזה לא היה פשוט.

חומר למחשבה

אנחנו הרפתנים, חולבים, ממליטים, מאביסים, משכימי קום, קופאים מקור בחורף, מזיעים בקיץ, מצננים, מזריעים, מרפאים, מאחסנים, מטפלים באיכות הסביבה, מחוברים לכל מקום 24 שעות ביממה, מטפלים במים ובזבל, מתעמתים, מתרגזים, נלחצים וכו' וכו'... מקבלים לבסוף 1/2 ש"ח לליטר, ואילו ליטר מים מינרלים עולה 4 ש"ח!

וגם הפרה שהיתה הסמל לתנובת ארץ ישראל המתחדשת, עברה תהפוכות, רפורמות, אילוצים וקיצוצים שהפכו אותה לשפופה, כמעט על גחונה וחסרת גאווה...

זאב עדיני
מנהל רפת מעל"ה

אנו נמצאים בעיצומו של משבר ועלינו לחשוב באופן שונה מההחלטות שהתקבלו עד היום. לכן עלינו לקחת סיכונים מחושבים ובו בזמן לשמור על יציבות הענף. להלן הדגשים שניתן ליישם:

- א. להוריד את מגבלת המרחק בין שותפים.
- ב. לבטל את המגבלה הסקטוריאלית המונעת שותפויות (מושבים – קיבוצים).
- ג. לעודד העברת רפתות לנגב.
- ד. תנאי מימון משופרים.

יצרן שיהיה מעוניין אחרי שיקולים כלכליים ואחרים לפרוש מהענף, תהיה לו אפשרות לצאת בכבוד במחירי שוק סבירים בידיעת מועצת החלב.

לאלה שמעוניינים להישאר בענף והשקיעו כסף יקר, תהיה אפשרות טובה יותר להתמודד עם השחיקה ברווחיות הרפת על ידי ניווד מכסות בצורה מבוקרת. בסה"כ כולנו יודעים שלרוב הרפתות בארץ יש יכולת להגברת הייצור ללא צורך בהשקעות נוספות. הרווח לכל ליטר נוסף שמתקבל מעל המכסה יכול להגיע ל-1 ש"ח.

יגידו המקטרגים, שחלקם הביאו אותנו למצב זה: "אם נעבוד בצורה זאת כל יציבות הענף תתמוטט". דעה שונה ששמעתי ממשפטן שמתמצא במכסות החלב הגורס, כי אפשר לעשות אחרת מבלי לפגוע בענף, אם לא מערבים פוליטיקה. המקטרגים יוסיפו: "הייתם רוצים שאנשי עסקים ייצרו חלב בישראל?" שלא כמו בעבר, היום לא ימצא אף איש עסקים אחד שפוי שישקיע את כספו בענף החלב כשישנן השקעות טובות בהרבה. והיה איש כזה הרי יצטרך לעמוד בכל הסטנדרטים המקובלים (איכות הסביבה וכו').

לסיכום

בשנים האחרונות הרפתנים היו ממושמעים והתאימו עצמם לשינויים ולדרישות שונות ומשוונות (גנטיקה, איכות החלב וכו'). הרפתנים גילו מקצועיות ואחריות מרובה ואילו "אנשי התמיכה" נרדמו בשמירה. כל רפת צריכה לעשות את החשבון האמיתי

הנדון: מצב הענף

כל אחד ואחד מאתנו חש בימים אלה את מצבו הקשה של הענף. מחירי החלב והבקר שנשחקו מותירים אותנו היצרנים ללא כבוד וללא פרנסה הגיונית. בשנים האחרונות נתקבלו החלטות קשות במשרדי הממשלה ללא התייחסות לגוף המייצג אותנו, המ"ב. ההתאחדות לא הצליחה ליצור לעצמה מעמד אצל מקבלי ההחלטות, על מנת שלא ניתן יהיה לקבל החלטות ללא הסכמתה.

עצומים. (בתוספת כמובן, שחיקת דפורמה, שחיקת סקר, שחיקת התייעלות).

קובעת רחל בורושק, כלכלנית התאחדות חקלאי ישראל:

◀ **הרפת המשפחתית הקטנה יחסית תישחק ברווחיותה כך, שרפתנים שימשיכו לייצר במסגרת זאת ידרשו לחלק גדל והולך של עיסוקים נוספים להשלמת הכנסתם המלאה.**

◀ **רפתות משפחתיות קטנות יחסית שיחליטו לא למכור את מכסתן, ימצו ההון הקיים בהשקעות חדשות הכרחיות ובמידה מינימלית, לכן יסגרו בשלבים מאוחרים יותר.**

ינואר 2003 מביא את הענף לנקודת שפל המחייבת מאבק על כבוד העוסקים בו. אין יותר זרבות במחיר החלב וכעת, גם אם כבר "איחרנו ללא מעט רכבות", יש צורך דחוף לקום ולהיאבק על עתידנו – עתיד הענף. המ"ב חייבת לשנות כיוון. ניסינו כבר את כל הדרכים והסברנו כבר את כל ההסברים. הגיע הזמן להיות פחות "נחמדים".

אנו מאמינים כי בתקופה הקרובה הנהלת המ"ב צריכה להפוך לאיגוד מקצועי לוחם אשר יתמודד על זכותנו לרווחיות סבירה ולשקט תעשייתי. זכות הפרנסה בכבוד מענף יעיל המתאים עצמו בכל עת לדרישות התעשייה היא זכות בסיסית. חובה עלינו "להיפטר" אחת ולתמיד מהתזוית שאוחזת בענף בשנתיים/שלוש האחרונות.

1. **הסכם הרפורמה** נחתם תוך הודעה, כי אין צורך לקבל את הסכמת/חתימת המ"ב. ההתאחדות באמצעות נציגיה במועצת החלב מצאה לנכון להימנע בהצבעה. בהמשך, נסיונות המ"ב להגיע לשיפורים בתנאי הרפורמה הניבו תוצאות שוליות בלבד.

2. **אירוע 'הפרה המשוגעת'** הביא עלינו מצב בלתי נסבל בשוק הבשר בכלל ובשוק הפרות בפרט. הממשלה/שירותים וטרינריים קיבלו כנראה את החלטות הנכונות, אבל הכל על חשבוננו וללא תמיכה ממשלתית הכרחית במקרים שכאלה. כאן לא לקחו דוגמה ממדינות אירופה התומכות בענף החלב באופן שוטף בהקף של 2.8 מיליארד אירו ובנוסף באירועים חריגים מפצות את החקלאים בעבור נזקים.

3. **יבוא מוצרי חלב:** נראה כי הגענו למצב בו כל סיטונאי בינוני מייבא מוצרי חלב ללא כל קושי. כל הסברינו שהמוצרים המיובאים מאירופה הם מוצרים מסובסדים שעל פי כל "החוקים" אסור להתיר את יבואם, נפלו על אוזניים אטומות. והשיא, יבוא של מוצרים מוגמרים הנעשה על ידי אחת המחלבות הגדולות תוך התעלמות בוטה מהרפתנים הנמצאים במצוקה קשה ביותר.

4. **מחיר המטרה:** המכונים לתחשיב מחיר המטרה מכרסם בנו בשנתיים האחרונות, חישוב מחיר המטרה בשיטה הרבעונית ופריסת ההשפעה של מחיר בשר הנקבות על פני שנה שלמה גורמת לנו להפסדים

אנו שנבחרנו לאחרונה לשמש כחברי הנהלה נעשה כל שביכולתנו להשגת היעדים. יש לזכור כי תידרש תמיכה ונכונות גורפת של כולנו למאבק.

אלון קמה – מושב אביגדור
עוזי דובלין – מושב רמת צבי

הנושאים המרכזיים למאבק:

1. הפסקה מיידית של שחיקת המחיר.
2. שינוי תקנות איכות הסביבה.
3. מלחמה ללא פשרות נגד יבוא מוצרי חלב.
4. פיצוי על נזקי הפרה המשווגעת.
5. הפסקה מיידית של יבוא עגלים לשחיטה.

על הקשר שבין אמריקה הכפרית לרפורמה בחקלאות הישראלית

משני מיליון המשקים בארצות-הברית מרוויחים פחות מעשרת אלפים דולר לשנה במכירות שנתיות.

עד כאן – שם, בארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות ממנה אנחנו שואבים את הרעיונות. ואצלנו כמעט אותו הדבר, צריך מינימום של מכסת חלב כדי "להיכנס" לרפורמה או כפי שאמר לי חקלאי באחד המושבים שקנה מכסה אבל חסרים לו עוד כ-10,000 ליטר למינימום הנדרש, כי כשפנה ושאל נאמר לו, כי זה רק עניין של זמן עד שהוא יאלץ לחסל את משקו. אצלנו נותנים בונוס למשקים שהולכים לאיחוד על חשבון אלה שממשיכים לייצר בבית. וזאת כאשר לכולם ברור, כי האיחוד והרפתות הגדולות משמעותם פחות עבודה עצמית ויותר יבוא של אבטלה מארצות המצוקה.

חיסול המשק הקטן ומעבר לעבודה זרה וזולה – זה מה שלמדנו מאמריקה וזה מה שיביא בסופו של התהליך לאותה תוצאה כמו באמריקה.

עופר קרול
'החקלאית'

במאמר "אמריקה הכפרית, העניה, הנשכחת" מאת טימותי איגן, שהופיע בניוירוק טיימס והובא בתרגום לעברית ב"הארץ" מיום 31.01.03, מצאתי כמה אמירות בעלות עניין רב ביותר לאלה מאתנו הסבורים כי כמו באמריקה צריך גם כאן לעודד את "היתרון לגודל".

המאמר עוסק בפשע ובאלימות הגדלים והולכים באמריקה הכפרית, בה קיימת מדיניות ממשלתית לעידוד וסיבסוד החוות הגדולות. בהתייחסות לסיבסוד נאמר כי "יש האומרים שהסובסידיות הפדרליות לעסקי החקלאות ולחוות מסחריות חנקו כל רוח ליוזמה," "70% בקרוב מהחווים בנברסקה נשענים על נדיבות הממשל כדי להישאר בעסקים. ואף על פי כן, הקריסה הכלכלית הגדולה ביותר מתרחשת באזורים התלויים בחקלאות." "הצ'קים השמנים ביותר זורמים לחוות הגדולות של תאגידים. חוק החוות... יחלק בעשור הבא שני שלישים מ-125 מיליארד דולר בתשלומים לעשירון העליון של החוות... אלא שחקלאים שרק מצליחים להחזיק את ראשם מעל המים אינם נהנים מבועת הסובסידיות. כ-1.2 מיליון

* פירסום 'מכתבי קוראים' לפי סדר הגעתם למערכת.